

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง เรื่อง ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ โคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม และยังเป็นข้อมูลสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ ในการวางแผนผลักดันให้ผู้ประกอบการ โคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มต่อไป

การศึกษานี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลคือ ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 35 ศูนย์ จากผู้ประกอบการ โคนม ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 350 ราย ที่ต้องมาส่งน้ำนมดิบที่ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ โดยทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Quota Sampling) ใช้การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลในรูปแบบข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การทดสอบค่าที (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) (เสาวนีย์ ใจมูล, 2554) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว คิดเป็นร้อยละ 52.60 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 80.30 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.90 มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 83.70 ระดับการศึกษาประถมศึกษา/ต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระยะเวลาในการประกอบกิจการเลี้ยงโคนมมาแล้ว 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.00 เริ่มก่อตั้งฟาร์มเอง คิดเป็นร้อยละ 82.00 เป็นฟาร์มขนาดกลาง (20-100ตัว) คิดเป็นร้อยละ 75.40 ปริมาณน้ำนมดิบที่ได้ 101-300 กิโลกรัมต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 57.70 มีคนที่ทำงานในฟาร์มทั้งหมด 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 72.90 มีรายได้จากการประกอบกิจการ โคนม 50,000-100,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 38.30 มี

รายจ่ายจากการประกอบกิจการโคนม น้อยกว่า 50,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 52.60 มีแหล่งเงินเชื่อในการประกอบกิจการโคนม คือ สหกรณ์โคนม คิดเป็นร้อยละ 53.40

สำหรับฟาร์มที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว จำนวน 184 ฟาร์ม ส่วนใหญ่ เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มมาแล้ว 3-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.10 เหตุผลที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม 3 ลำดับแรก เพราะ ได้รับค่าน้ำนมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ คิดเป็นร้อยละ 83.70 ทำให้โคนมมีสุขภาพดี และปลอดโรค คิดเป็นร้อยละ 52.70 และ การเลี้ยงโคนมมีระบบมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 47.80 ตามลำดับ เงินลงทุนเพื่อปรับปรุงให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มใช้ น้อยกว่า 100,000 บาท คิดเป็น 53.80

สำหรับฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีเหตุผลที่ยังไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม 3 ลำดับแรก เพราะ ต้องใช้เงินลงทุนสูง คิดเป็นร้อยละ 59.60 รองลงมาคือ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 36.10 และขั้นตอนในการตรวจประเมินของกรมปศุสัตว์มีความยุ่งยาก คิดเป็นร้อยละ 31.90 ตามลำดับ หากจะเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มต้องใช้เวลาเงินลงทุนเพื่อปรับปรุงให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน น้อยกว่า 100,000 บาท

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมต่อมาตรฐานฟาร์ม

2.1 ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนมของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

ระดับความคิดเห็น โดยรวมของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งในรายละเอียด พบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม มีความเห็นด้วยสูงที่สุด คือ มาตรฐานฟาร์มในด้านการผลิตน้ำนมดิบ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา คือ ด้านน้ำใช้ในฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านสวัสดิภาพสัตว์ อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านอาหารสำหรับโค อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านองค์ประกอบฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านสุขภาพสัตว์ อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านการจัดการฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วย และด้านการบันทึกข้อมูล อยู่ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ (ตารางที่ 4.28)

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม หากจำแนกตามปัจจัยย่อยในทุกๆด้านของมาตรฐานฟาร์ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความคิดเห็นสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ หากใช้ยาในการรักษาแม่โค จะต้องหยุดการส่งนมจากแม่โคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา รองลงมาคือ น้ำนมดิบที่รีดได้ ต้องรีบขนส่งไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูปโดยเร็วที่สุด และผู้รีดนมมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ตามลำดับ สำหรับระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้าย คือ มีบันทึก ยานพาหนะ เข้า – ออกฟาร์ม และมีการบันทึกนมใส่เสมอ รองลงมาคือมีบันทึก บุคคล เข้า – ออก ฟาร์ม และมีการบันทึกนมใส่เสมอ และมีบันทึกรายรับ – รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกนมใส่เสมอ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.29)

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านองค์ประกอบฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ใน 3 ลำดับแรก คือ ฟาร์มตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เช่น โรงฆ่าสัตว์ ตลาดค้าโค โรงงานอุตสาหกรรม รองลงมาคือ โรงเรือนมีแสงสว่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน และ โรงเรือนมีความแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษา และทำความสะอาด มีระบบระบายน้ำที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านอาหารสำหรับโค อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ใน 3 อันดับแรก คือ อาหารที่เลี้ยงโคนมมีคุณภาพ และมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ หากผสมเอง ต้องไม่ใช่สารต้องห้ามตามกฎหมาย รองลงมาคือ ภาชนะบรรจุอาหารสะอาด มีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ และโคนมได้กินอาหารทั้งอาหารหยาบและอาหารข้นอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับช่วงอายุ และสายพันธุ์ ตามหลักวิชาการ ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านน้ำใช้ในฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็น คือ แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์ม ไม่ปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย เช่น สารเคมี น้ำเสีย และมีน้ำสะอาดเพียงพอสำหรับการกินของโค และมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านการจัดการฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ใน 3 อันดับแรก คือ โรงรีดนม และอุปกรณ์มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ โรงเรือนและอุปกรณ์ต้องทำความสะอาด และบำรุงให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ และ บุคลากรควรมีสุนัขลักษณะที่ดี ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านสุขภาพสัตว์ อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ใน 3 อันดับแรก คือ หากเกิดโรคระบาดสัตว์หรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ ได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์โดยการแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ รองลงมา คือ ได้ทำตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และฟาร์มมีการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีมาตรการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มจากคน และยานพาหนะ ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านสวัสดิภาพสัตว์ อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็น คือ โคนมในฟาร์มอยู่ที่สบาย และหากได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือ พิการ มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความทรมาน

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็น คือ มีการกำจัดขยะ ของเสีย เช่น มูลโค โดยวิธีการที่เหมาะสม ไม่ให้เป็นแหล่งของเชื้อโรคและกลิ่น จนกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง หรือสิ่งแวดล้อม และฟาร์มท่านมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านการผลิตน้ำนมดิบ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ใน 3 อันดับแรก คือ หากใช้ยาในการรักษาแม่โค จะต้องหยุดการส่งนมจากแม่โคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยับยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา รองลงมาคือ น้ำนมดิบที่รีดได้ ต้องรีบขนส่งไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูปโดยเร็วที่สุด และผู้รีดนมมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม ด้านการบันทึกข้อมูล อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยปัจจัยย่อยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ใน 3 อันดับแรก คือ มีทะเบียนประวัติ ประจำตัวโค (พท.1) และมีการบันทึกสม่ำเสมอ รองลงมาคือ มีบันทึก การตรวจรักษาโคป่วย จากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ และมีบันทึก รายรับ-รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ ตามลำดับ

2.2 ความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม

เป็นการศึกษาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test) จำแนกตามสถานะของฟาร์ม และใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) จำแนกตาม ขนาดของฟาร์ม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จำแนกตามสถานะมาตรฐานฟาร์ม

สำหรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ใช้สถิติทดสอบค่าที (Independent Sample t-test) จำแนกตามสถานะของฟาร์ม ระหว่างฟาร์มที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วและฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มผลการทดสอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

ในด้านองค์ประกอบฟาร์ม เรื่อง ฟาร์มตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เช่น โรงฆ่าสัตว์ ตลาดค้าโค โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ฟาร์มมีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นสัดส่วน เช่น มีพื้นที่

สำหรับเลี้ยงโค มีพื้นที่เก็บอาหาร มีพื้นที่พักอาศัยแยกจากที่เลี้ยงโค ฟาร์มมีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงโคนม โรงเรือนมีความแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีระบบระบายน้ำที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก โรงเรือนมีแสงสว่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน มีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอในการเลี้ยงโค มีสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วน และเก็บอย่างถูกสุขลักษณะ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านอาหารสำหรับโค เรื่อง อาหารที่เลี้ยงโคนมมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ หากผสมอาหารเอง ต้องไม่ใช่สารต้องห้ามตามกฎหมาย ภาชนะบรรจุอาหารสะอาด มีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ มีการตรวจสอบอาหารชั้นโคนมในเบื้องต้น เช่น ฤๅใส่อาหารสภาพดี อาหารชั้นมี สี กลิ่น ปกติ มีห้องเก็บอาหารโคนม ซึ่งห้องสามารถป้องกัน นก หนู แมลงสาบ และก้นแคด ก้นฝนได้ และโคนมได้กินอาหารทั้งอาหารหยาบและอาหารชั้นอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับช่วงอายุ และสายพันธุ์ ตามหลักวิชาการ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านน้ำใช้ในฟาร์ม เรื่อง แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์ม ไม่ปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย เช่น สารเคมี น้ำเสีย และมีน้ำสะอาดและเพียงพอสำหรับการกินของโคและมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในการจัดการฟาร์ม เรื่อง ฟาร์มมีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ การเลี้ยงอาหารและน้ำสำหรับโค การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพโคนม การรีดนมและการเก็บรักษาน้ำนม มีบุคลากรที่เพียงพอกับจำนวนโคนมที่เลี้ยง บุคลากรที่เลี้ยงโค มีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงโคเพื่อให้สามารถจัดการฟาร์มได้ มีสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มมาดูแลและการจัดการฟาร์มและด้านสุขภาพโคนม บุคลากรควรมีสุนัขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีทุกปี โรงเรือนและอุปกรณ์ต้องทำความสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ โรงรีดนม และอุปกรณ์มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านสุขภาพสัตว์ เรื่อง ฟาร์มมีการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีมาตรการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์ม จากคนและยานพาหนะ โคนมภายในฟาร์มสามารถระบุที่มาได้ และหากซื้อเข้ามาใหม่ ต้องมีการกักโรคและตรวจสุขภาพก่อนเข้าฝูง มีการตรวจติดตามสุขภาพโคนมประจำวัน หากเกิดโรคระบาดสัตว์หรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ ได้ปฏิบัติ

ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์โดยการแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ได้ทำตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านสวัสดิภาพสัตว์ เรื่อง โคนมในฟาร์มอยู่ที่สบาย และหากได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือพิการ มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความทรมาน ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง มีการกำจัดขยะ ของเสีย เช่น มูลโค โดยวิธีการที่เหมาะสม ไม่ให้เป็นแหล่งของเชื้อโรคและกลิ่น จนกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง หรือสิ่งแวดล้อม ฟาร์มมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในการผลิตน้ำนมดิบ เรื่อง ผู้รีดนมมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ผู้รีดนมมีการปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี หากท่านใช้ยาในการรักษาแม่โค จะต้องหยุดการส่งนมจากแม่โคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา ฟาร์มรีดนมถูกต้องตามหลักวิธี และหลังรีดนมเสร็จ มีการจุ่มหัวนมด้วยน้ำยาทุกครั้ง น้ำนมดิบที่รีดได้ ต้องรีบขนส่งไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูปโดยเร็วที่สุด หลังจากการส่งน้ำนมดิบแล้ว ต้องทำความสะอาดถังนมโดยเร็ว น้ำนมดิบในฟาร์มมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในการบันทึกข้อมูล เรื่อง มีทะเบียนประวัติ ประจำตัวโค (พท.1) และมีการบันทึกสม่ำเสมอ มีบันทึก บุคคล เข้า – ออก ฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ มีบันทึก ยานพาหนะ เข้า – ออกฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ มีบันทึก รายรับ – รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

จำแนกตามขนาดของฟาร์ม

สำหรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) จำแนกตามขนาดของฟาร์ม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20ตัว) ฟาร์มขนาดกลาง (20-100ตัว) และฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ตัว) ผลการทดสอบพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ในมาตรฐานฟาร์ม ด้านอาหารสำหรับโค และ ด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับมาตรฐานฟาร์ม ในด้านที่เหลือนั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ดังนี้

ในด้านองค์ประกอบฟาร์ม ในเรื่อง ฟาร์มมีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นสัดส่วน เช่น มีพื้นที่สำหรับเลี้ยงโค มีพื้นที่เก็บอาหาร มีพื้นที่พักอาศัยแยกจากที่เลี้ยงโค เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.002) โรงเรือนมีความแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีระบบระบายน้ำที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.001) โรงเรือนมีแสงสว่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.020) มีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอในการเลี้ยงโค มีสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วน และเก็บอย่างถูกสุขลักษณะ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.047)

ในด้านน้ำใช้ในฟาร์ม ในเรื่อง มีน้ำสะอาดและเพียงพอสำหรับการกินของโคและมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า ไม่มีระดับความคิดเห็นของกลุ่มใดที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในด้านการจัดการฟาร์ม ในเรื่อง โรงเรือนและอุปกรณ์ต้องทำความสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.020) และโรงเรือน และอุปกรณ์มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.008)

ในด้านสุขภาพสัตว์ ในเรื่อง หากเกิดโรคระบาดสัตว์หรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ ได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์โดยการแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า ไม่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และได้ทำตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของ

ฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.021)

ในด้านสวัสดิภาพสัตว์ ในเรื่อง โคนมในฟาร์มอยู่ที่สบาย และหากได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือพิการ มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความทรมาน เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า ไม่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในการผลิตน้ำนมดิบ ในเรื่อง หากใช้ยาในการรักษาแม่โค จะหยุดการส่งนมจากแม่โคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.004)

ในการบันทึกข้อมูล ในเรื่อง มีทะเบียนประวัติ ประจำตัวโค (พท.1) และมีการบันทึกสม่ำเสมอ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20 – 100 ตัว)) ค่า Sig. = 0.014)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มโคนม

ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาฟาร์มให้มีระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้โคนมมีสุขภาพดี น้ำนมดิบที่ได้จะมีปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วย ในการทำงานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์นั้น ในการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ควรให้คำแนะนำการปรับปรุงฟาร์มเบื้องต้นก่อนเพื่อให้สามารถปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดได้ และระบบการตรวจรับรองหรือการต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ปัจจุบัน มีกระบวนการที่ยุ่งยาก ถ้าชา ควรมีการปรับปรุงให้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สำหรับสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ขาดแคลนเป็นจำนวนมาก กรมปศุสัตว์ หรือสหกรณ์โคนม/บริษัท ควรจัดให้มีสัตวแพทย์ประจำ อย่างน้อยในทุกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ เพื่อมาช่วยดูแล ทั้งในด้านขององค์ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง การจัดการอาหาร การจัดการสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพสัตว์ การรักษาและการป้องกันโรค เป็นต้น สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม ส่วนใหญ่แล้ว มีปัญหาด้านเงินทุนในการลงทุนเพื่อปรับปรุงฟาร์มให้ได้มาตรฐานฟาร์ม หากมีแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ มาช่วยในการสนับสนุน ก็จะให้มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ ใช้ในการวางแผนผลักดันให้ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพิ่มมากขึ้น นั้น มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ในภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คลาใจ ชรรมนันท์ (2552) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรรายย่อย อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์ม มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มโคนม

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประมินทร์ วิจิฉัยกุล (2551) ที่ศึกษาเรื่อง โครงการสำรวจมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยเขตจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม ให้ความสำคัญ กับมาตรฐานฟาร์มในด้าน ระบบการบันทึกข้อมูลต่ำที่สุด และควรมีการส่งเสริมระบบการบันทึกข้อมูลเพื่อฟาร์มโคนมรายย่อยจะสามารถเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มได้มากยิ่งขึ้น

เหตุผลของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม โดยส่วนใหญ่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เพราะ ได้รับราคาค่าน้ำนมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ ซึ่งทำให้มีผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนมที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องผลการศึกษาของ ปาจริย์ คงแย้ม (2551) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินธุรกิจฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนม หลักการได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนมหลังได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนม เพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของสมาชิกสหกรณ์โคนม ที่ว่าการปรับปรุงฟาร์มโคนมให้ได้มาตรฐานส่งผลกระทบต่อราคาและปริมาณน้ำนมดิบให้เพิ่มขึ้น

เหตุผลของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม โดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีปัญหาด้านเงินทุน รองลงมาคือ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของ ประเสริฐ โพธิ์ภาค (2555) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่จำกัด

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ในภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของ พุทธชาติ คาคสนิท (2556) ได้ศึกษาเรื่อง

สำรวจความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีทัศนคติในเชิงบวก ว่า มาตรฐานฟาร์มมีประโยชน์ทั้งในด้านคุณภาพน้ำนม ป้องกันโรค ไม่ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ในระดับเห็นด้วย และเกษตรกรควรมีแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม โดยการเพิ่มราคาน้ำนม

ข้อค้นพบ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการมาตรฐานฟาร์ม โดยพิจารณาเหตุผลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบได้พบข้อสังเกตที่ควรนำมาพิจารณาดังนี้

1. ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีความเห็นในระดับเห็นด้วยต่อมาตรฐานฟาร์ม และเห็นว่า การเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม นั้น มีความจำเป็นและมีความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงสุขภาพของผู้เลี้ยง ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สุขภาพโคนมดีขึ้น สิ่งแวดล้อมรอบๆ ฟาร์มดีขึ้น มีการควบคุมต้นทุนการผลิตที่ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังได้ราคาขายน้ำนมดิบให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย แต่ปัญหาส่วนใหญ่ที่ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เหตุผลเพราะ ต้องใช้เงินทุนในการลงทุนปรับปรุงฟาร์มจำนวนมาก อีกทั้งบางส่วนยังมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม และขั้นตอนในการตรวจประเมินของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์มีความยุ่งยาก ทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

2. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็นที่อยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ มาตรฐานฟาร์มในด้านการผลิตน้ำนมดิบ ซึ่งมีปัจจัยย่อยเกี่ยวกับ ผู้รีดนมโค การเตรียมตัวแม่โคก่อนการรีดนม การรีดนม การขนส่งน้ำนมดิบ และคุณภาพน้ำนมดิบ นั้น ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม จะให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ เนื่องจาก ในด้านการผลิตน้ำนมดิบนี้ ส่งผลต่อ ราคาขายน้ำนมดิบที่ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ หากผู้รีดนมโค ไม่ปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี การเตรียมตัวแม่โคก่อนการรีดนมไม่ดี มี การรีดนมที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิธี รวมถึงการใช้อุปกรณ์ที่ไม่สะอาดจะส่งผลทำให้แม่โคเกิดโรคเต้านมอักเสบ ทำให้ได้น้ำนมดิบมีปริมาณที่ลดลง และไม่มีคุณภาพ ส่งผลทำให้ได้ราคาขายน้ำนมดิบที่ต่ำลง หรือหากคุณภาพน้ำนมดิบไม่มีคุณภาพ ทางศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบอาจปฏิเสธการรับน้ำนมดิบจากฟาร์มนั้นๆ ได้

3. เหตุผลหลักของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม คือ ได้รับค่าน้ำนมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ รองลงมา คือ โคนมมีสุขภาพดี ปลอดภัย และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภาวะจากฟาร์ม 2 เหตุผลหลัง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรฐานฟาร์ม นั้น คือ เพื่อให้ได้โค

นมที่มีสุขภาพดี มีน้ำนมดิบที่มีคุณภาพปลอดภัย เหมาะแก่การบริโภค และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

4. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม 2 อันดับสุดท้ายคือ ในด้านการบันทึกข้อมูล และการจัดการฟาร์ม พบว่า ในปัจจัยย่อย ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด ในด้านการบันทึกข้อมูล คือ การมีบันทึก ยานพาหนะ เข้า-ออก ฟาร์ม และมีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ การมีบันทึก บุคคล เข้า-ออกฟาร์ม และมีบันทึกสม่ำเสมอ และการมีบันทึก รายรับ – รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ และในด้านการจัดการฟาร์ม คือ ฟาร์มมีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ การเลี้ยงอาหาร และน้ำสำหรับโค การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพ โคนม การรีดนมและการเก็บรักษาน้ำนมดิบ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยย่อยทั้งหมดนี้เป็นการทำการบันทึกเอกสารทั้งสิ้น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้

5. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม หากจำแนกตามสถานะของฟาร์ม จะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว จะมีค่าสูงกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ฟาร์มยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว เห็นว่า การทำมาตรฐานฟาร์ม มีประโยชน์ ทั้งได้รับราคาน้ำนมดิบที่ขายให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบเพิ่มแล้ว ยังทำให้โคนมมีสุขภาพที่ดี และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

6. ขนาดของฟาร์ม มีผลต่อระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยที่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มขนาดใหญ่ จะมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงกว่า ในด้านองค์ประกอบฟาร์ม ด้านสุขภาพสัตว์ ด้านการบันทึกข้อมูล เนื่องจาก ฟาร์มมีขนาดใหญ่ ต้องมีการวางแผนที่ดี ในการสร้างและวางผังฟาร์ม เพื่อไม่ให้เกิดความแออัด อากาศต้องถ่ายเทได้สะดวก ง่ายต่อการบำรุงรักษา ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพโคได้ การดูแลสุขภาพสัตว์ การจัดการโคนมในระดับฝูงที่ดี รวมถึงต้องมีการบันทึกข้อมูลมากกว่า ฟาร์มขนาดเล็ก หรือฟาร์มขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ ใช้ในการวางแผนผลักดันให้ผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม โดยมีข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาดังนี้

1. ในการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มโคนม กรมปศุสัตว์ควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้ประกอบการด้วย ในการทำมาตรฐานฟาร์ม ในฟาร์มขนาดเล็ก กับฟาร์มขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการตรวจประเมินที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ความจำเป็นในการที่ต้องจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดในการปฏิบัติงานภายในฟาร์ม ซึ่งจุดประสงค์ในการจัดทำคู่มือการจัดการ

ฟาร์ม ให้จัดทำขึ้นเพื่อ หากผู้ที่ปฏิบัติที่ทำงานในฟาร์ม ที่รับผิดชอบในหน้าที่นั้นๆ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ผู้ปฏิบัติงานคนอื่นๆ สามารถมาศึกษาคู่มือการจัดการฟาร์มและจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่ในกรณีฟาร์มขนาดเล็ก ผู้ที่ปฏิบัติงานในฟาร์มมีจำนวนน้อย และต้องทำงานในหลายๆ หน้าที่เป็นประจำอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์ม เป็นต้น

2.เหตุผลหนึ่งที่ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม เลือกที่จะไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เนื่องจากความยุ่งยากและใช้เวลานานในขั้นการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม กรมปศุสัตว์จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มรวมถึงการต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ให้ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่เข้าใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจาก ปัจจุบันการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนม เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กลุ่มพัฒนาสินค้าปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ซึ่งมีความรับผิดชอบ นอกจากการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนมแล้ว ยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบอื่นๆอีกมาก ทั้งในเรื่อง มาตรฐานฟาร์มทั้ง 17 ราชชนิดสัตว์ มาตรฐาน โรงฆ่าสัตว์ ภายในประเทศ มาตรฐาน โรงอาหารสัตว์ สิ่งแวดล้อมในฟาร์ม รวมถึงการดูแลเรื่องสารตกค้างในเนื้อสัตว์ เพื่อให้ผู้บริโภคมีความปลอดภัย ซึ่งเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่มีมากขึ้น กรมปศุสัตว์ ควรมีการจัดอัตรากำลัง ให้สอดคล้องกันหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรใช้ โครงการ Smart Farmer ให้เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม จัดให้มีช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ได้ง่าย เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงมากขึ้น ทั้งการสอบถามข้อมูล หรือการส่งเอกสารประกอบการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม

3.หลักเกณฑ์ในการตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมินแต่ละคนใช้ดุลยพินิจในการตรวจ จึงทำให้การตรวจประเมินของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทำให้มาตรฐานฟาร์มในแต่ละฟาร์มไม่เหมือนกัน เกิดความเหลื่อมล้ำได้ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการบางราย เลือกที่จะไม่ทำมาตรฐานฟาร์ม กรมปศุสัตว์ โดยความดูแลของสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ จำเป็นต้องมีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับคณะผู้ตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม ให้การตรวจประเมินเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4.กรมปศุสัตว์ควรจัดสรรเจ้าหน้าที่ในการติดตามการรักษาสุขภาพของมาตรฐานฟาร์มในแต่ละฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ฟาร์มต่างๆ ยังคงสภาพมาตรฐานฟาร์มตลอดอายุของการรับรองมาตรฐานฟาร์มซึ่งมีอายุ 3 ปี สำหรับการต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ควรมีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ประกอบการฟาร์มทราบก่อนใบรับรองมาตรฐานฟาร์มจะหมดอายุล่วงหน้า 3 เดือน เพื่อให้ผู้ประกอบการฟาร์มจะมีเวลาในการจัดเตรียมเอกสาร

5.สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มโคนม ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ขาดแคลนเป็นจำนวนมาก กรมปศุสัตว์ สหกรณ์ โคนม/บริษัท ในพื้นที่ ควรจัดหาสัตวแพทย์ประจำศูนย์ เพื่อช่วยดูแล ทั้งในด้านของ

องค์ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง การจัดการด้านอาหารหยาบและอาหารข้น การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การรักษาและการป้องกันโรค รวมถึงการผสมเทียม ซึ่งปัจจุบัน ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต้องเป็นผู้จัดการเองทั้งหมด ซึ่งมักไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลเสียต่อโคนมและส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมดิบที่นำไปผลิตเพื่อให้ประชาชนบริโภคต่อ

6. เหตุผลที่ผู้ประกอบการกิจการโคนมเลือกทำมาตรฐานฟาร์ม เนื่องจาก จะได้เพิ่มราคาขายน้ำนมดิบให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ ดังนั้น หากกรมปศุสัตว์หรือทางสหกรณ์ โคนมจะมีนโยบายกระตุ้นการพัฒนาในด้านของคุณภาพน้ำนมดิบ ทั้งค่า Somatic cell ค่า Total Solid ค่าโปรตีนในน้ำนม ค่าไขมันในน้ำนม หรือค่าอื่นๆ ควรที่จะใช้การเพิ่มราคารับซื้อน้ำนมดิบ หากผู้ประกอบการสามารถทำให้น้ำนมดิบมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือการตัดราคาหากผู้ประกอบการไม่สามารถผลิตน้ำนมดิบที่คุณภาพไม่ได้ตามเกณฑ์ วิธีการนี้จะทำให้คุณภาพน้ำนมดิบในภาพรวมของสหกรณ์ดีขึ้นได้ ซึ่งในปัจจุบัน สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ มีโครงการ Lanna High Quality Milk เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการโคนม สหกรณ์โคนม/บริษัท โรงแปรรูปน้ำนม รวมถึงสถานที่จำหน่ายนม ผลิตและจำหน่ายนมคุณภาพสูง

7. ในมาตรฐานฟาร์ม ด้านการบันทึกข้อมูล ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่ต่ำที่สุด ทั้งในเรื่อง มีการบันทึก บุคคล ยานพาหนะ เข้า-ออกฟาร์ม รายรับ-รายจ่ายฟาร์ม รวมถึงการทำทะเบียนประวัติโค (พท.1) โดยมีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการบันทึก บุคคล ยานพาหนะ เข้า-ออกฟาร์ม มีความจำเป็นและมีประโยชน์อย่างมาก เมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์ม ทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่า โรคที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะสามารถควบคุมโรคได้อย่างรวดเร็ว ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจะมีน้อยลง เรื่องบันทึก รายรับ – รายจ่ายฟาร์ม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ผู้ประกอบการรับรู้ว่าการประกอบกิจการกำไรหรือขาดทุน เพื่อที่จะวางแผนการประกอบกิจการได้อย่างถูกต้อง และการทำทะเบียนประวัติโค (พท.1) ซึ่งเป็นประวัติใช้บันทึก การผสมเทียม การทำวัคซีน รวมถึงการเฝ้าระวัง ตรวจโรคเพื่อป้องกันต่างๆ จะเห็นได้ว่า บันทึกต่างๆที่ผู้ประกอบการไม่ได้ให้ความสำคัญ ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็น กับ กรมปศุสัตว์ และสหกรณ์ โคนมทั้งสิ้น จึงควรมีวิธีสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้ประกอบการทำการบันทึก ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มราคารับซื้อน้ำนมดิบ หากมีการบันทึก โดยต้องส่งให้ทางสหกรณ์โคนมตรวจสอบการบันทึกเป็นรายเดือน เป็นต้น